

«وطن امروز» بررسی کرد دلایل افزایش ناگهانی قیمت برنج

چرایی کرد

که عدم تخصیص به موقع ارز برای محموله‌های وارداتی موجب کمبود شدید عرضه‌شد با لغو ممنوعیت فصلی واردات و تسهیل در فرآیند ثبت سفارش، دولت تلاش کرد التهايات بازار را كنترل كندو پیش‌بینی شده‌است که با ورود محصول جدید و تخصیص بخشی از واردات، قیمت‌ها در شهریور ۱۴۰۴ کاهش یابد. افزایش قیمت برنج در سال ۱۴۰۴ را می‌توان به چند دلیل اصلی نسبت داد؛ نخست کاهش تولید داخلی که ناشی از سطح زیر کشت کمتر از برآوردهای اولیه و به‌ره‌وری پایین بود؛ سپس مشکلات ارزی از جمله تأخیر ۹ تا ۱۲ ماهه در تخصیص ارز ترجیحی که ضمن افزایش هزینه واردات، منجر به اختلال در تأمین خارجی شد. عامل مهم دیگر احتکار و دلایلی بود که به‌واسطه خرید زود هنگام و تغییر بسته‌بندی برنج خارجی، قیمت‌ها را به‌صورت مصنوعی بالا برهند. در کنار اینها، رشد هزینه‌های تولید شامل افزایش قیمت کود، حمل‌ونقل و دستمزد کارگران موجب افزایش بهای تمام‌شده شد. همچنین سیاست‌های نادرست وارداتی مانند ممنوعیت‌های فصلی، تعلل در ثبت سفارش و تأخیر در تخصیص ارز، موجب ناترازی میان عرضه و تقاضا شد. نوسانات نرخ ارز نیمايي و توافقي نیز با افزایش هزینه واردات، اثر قابل توجهی بر قیمت داخلی گذاشت. همچنین باید توجه داشت که مجموعه‌ای از اقدامات ترکیبی می‌تواند به تعادل پایدار در قیمت، رفاه مصرف کنندگان و ثبات تولیدکنندگان منجر شود. اجرای همزمان اصلاحات ساختاری، تسهیل سیاست‌های تجاری و ارتقای نظام‌های نظارتی، یک بسته سیاستی منسجم را تشکیل می‌دهد که نه تنها التهاب قیمت‌ها را کاهش می‌دهد، بلکه تاب‌آوری بازار را در برابر شوک‌های آینده افزایش می‌دهد.

سرمایه‌گذاری در مکانیزاسیون کشاورزی و به‌کارگیری فناوری‌های نوین همچون سنسجش از دور برای مدیریت منابع آبی، می‌تواند بهره‌وری تولید داخلی را در بلندمدت افزایش داده و وابستگی به واردات را کاهش دهد. همچنین اصلاح نظام تخصیص ارز با اولویت‌بخشی به کالاهای اساسی، ایجاد یک شبکه هوشمند رصد بازار با مشارکت بخش خصوصی و استفاده از داده‌های لحظه‌ای برای تصمیم‌سازی، می‌تواند شفافیت را ارتقا داده و از سوءاستفاده‌های زنجیره تأمین جلوگیری کند. در کنار این موارد، توسعه ابزارهای مالی مانند بیمه محصولات، قراردادهای آتی و بازارهای عرضه مستقیم، می‌تواند از نوسانات قیمتی بکاهد و امنیت غذایی را تقویت کند.

گروه اقتصادی: بازار برنج ایران در تیرماه سال جاری با نوسانات قیمتی زیاد مواجه شده و این در حالی است که قیمت این محصول تقریباً از نیمه دوم سال گذشته روند صعودی را در پیش گرفته و تقریباً تا ۸۰ درصد افزایش قیمت داشته است. هرچند در شرایط کنونی دولت مصوبه آزادسازی واردات برنج برنج‌های ثبت سفارش شده ترخیص نشده و از طرفی عامل مهم دیگر، احتکار و دلایلی به دلیل کمبود عرضه برنج خارجی در بازار حاکم است، قیمت‌ها به صورت مصنوعی بالا رفته است و ولی به طور قطع با ورود برنج‌های خارجی به بازار، قیمت آن تعدیل می‌شود. این مساله نشان می‌دهد سیاست‌گذاران باید در راستای تعادل بین عرضه و تقاضا، مواضع ارزی برای واردات را برطرف کرده و زمینه را برای تسریع ترخیص بارهای دیو شده در گمرک فراهم کنند.

در حال حاضر در بازار قیمت هر کیلوگرم برنج ایرانی ممتاز شمال به ۳۳۰ هزار تومان، برنج هاشمی ممتاز به ۳۲۰ هزار تومان، برنج صدری به ۲۵۰ هزار تومان و برنج شیرودی به ۲۰۰ هزار تومان رسیده است. این ارقام نشان دهنده فشار مضاعف بر خانوارها، بویژه دهک‌های پایین درآمدی است و ضرورت بازنگری در سیاست‌های ارزی، تجاری و تولیدی را دوچندان می‌کند.

در بازه زمانی ۶ ماهه دوم سال ۱۴۰۳ و ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، بازار برنج ایران دستخوش نوسانات شدید شد که ریشه در مجموعه‌ای از عوامل ساختاری، اقتصادی و اقلیمی دارد. در نیمه دوم سال ۱۴۰۳ قیمت برنج ایرانی در کمتر از یک ماه تا ۶۰ درصد افزایش یافت و همزمان واردات نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۶ درصد کاهش یافت به طوری که تا دی‌ماه همان سال تنها ۶۶۰ هزار تن برنج وارد کشور شد. تأخیر در تخصیص ارز ترجیحی، مشکلات ترخیص گمرکی، افزایش هزینه‌های انبارداری و محدودیت‌های بورکراتیک از جمله چالش‌هایی بود که فرآیند واردات را با اختلال مواجه کرد. همچنین افزایش قیمت خرید تضمینی برنج در مهرماه به التهاب بازار دامن زد، در حالی که کاهش سطح زیر کشت و بهره‌وری پایین ناشی از کمبود منابع آبی و استفاده از روش‌های سنتی کشاورزی نیز از عرضه داخلی کاست. در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴ نیز روند صعودی قیمت‌ها ادامه یافت و قیمت هر کیلو برنج ایرانی به حدود ۳۵۰ هزار تومان نیز رسید، در حالی

تداوم بی‌ثباتی در بازار برنج ایران نیازمند گذر از اقدامات واکنشی و حرکت به سوی راهکارهای پایدار با رویکردی نهادی و بین‌بخشی است. یکی از نقاط ضعف اساسی که در سال ۱۴۰۴ به شکل واضح خودنمایی کرد، ناهماهنگی میان بانک مرکزی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صمت و گمرک در فرآیند تخصیص، انتقال و ترخیص ارز کالاهای اساسی بود بویژه برای محصولاتی همچون برنج که نقش مستقیمی در سبد مصرفی خانوارها دارد. بر این اساس کارشناسان پیشنهاد می‌کنند تشکیل یک کارگروه ملی برای رصد و سیاست‌گذاری زنجیره تأمین برنج با حضور ذی‌نفعان بخش خصوصی، نهادهای نظارتی و نهادهای اقتصادی می‌تواند سطح هماهنگی و تصمیم‌سازی را ارتقا دهد.

از طرفی، باید توجه داشت که بی‌ثباتی ارزی و عدم پیش‌بینی‌پذیری در تخصیص ارز موجب شد واردکنندگان برای پوشش ریسک، قیمت کالاهای آینده را با حاشیه ایمنی بیشتر تعیین کنند؛ موضوعی که خود به تشدید انتظارات تورمی در بخش مواد غذایی دامن زد. در چنین فضایی، خانواده‌ها با کاهش قدرت خرید به سمت خرید برنج‌های درجه پایین‌تر یا جایگزین‌های غلات سوق داده شدند، که بر سلامت غذایی و الگوی مصرف نیز اثر گذاشت. بنابراین تدوین یک نظام «بیمه ارز تخصیصی» برای واردکنندگان کالاهای اساسی با هدف جبران زیان‌های ناشی از تأخیر یا نوسانات نرخ ارز، می‌تواند به ثبات قیمتی کمک کند. در همین راستا، تجربه کشورهایی چون هند و بنگلادش نشان داده به‌کارگیری قراردادهای دولتی بلندمدت با صادرکنندگان بین‌المللی برنج می‌تواند از نوسانات فصلی و شوک‌های ناگهانی در عرضه جلوگیری کند. ایران نیز می‌تواند با استفاده از دیپلماسی تجاری فعال، بسترهایی را برای همکاری بلندمدت با تأمین‌کنندگان اصلی برنج جهان فراهم آورد. در نهایت، آنچه از شواهد بازار تیرماه ۱۴۰۴ و مصاحبه‌های مسئولان از جمله کریم اخوان‌اکبری برمی‌آید، این است که بی‌نظمی در نظام تصمیم‌گیری، نبود شفافیت در روند تخصیص منابع و فقدان ابزارهای پوششش ریسک، عواملی هستند که به گرانسی کالاهای ضروری نظیر برنج دامن می‌زنند. ورود سیاست‌گذار به این عرصه باید نه‌از جنس واکنش‌های مقطعی، بلکه از جنس اصلاحات ساختاری باشد تا نه تنها وضعیت فعلی ترمیم شود، بلکه از تکرار چنین بحران‌هایی در سال‌های آینده جلوگیری شود.

کریمی گفت: «بخش خصوصی ظرفیت بالایی برای تسریع در واردات و نصب صفحات خورشیدی دارد اما موانع قانونی و کمبود زیرساخت‌ها مانع شده است.

وی تأکید کرد: «جمن واردکنندگان و تأمین‌کنندگان تجهیزات خورشیدی بارها در جلسه با وزیر نیرو تأکید کرده است که باید زیرساخت‌هایی مثل شبکه، زمین و به خدمت گرفتن نیروی انسانی برای بخش خصوصی فراهم شود. وزارت نیرو گامی با واردات مستقیم تجهیزات، رقیب بخش خصوصی شده که باید با ایجاد قوانین حمایتی این موانع برطرف شود».

کریمی اظهار داشت: برای رفع ناترازی و افزایش امنیت انرژی، چاره‌ای جز توسعه سریع نیروگاه‌های خورشیدی نداریم. این نیروگاه‌ها نه تنها آلودگی زیست‌محیطی ندارند، بلکه ایمن، پایدار و اقتصادی هستند. وی در پایان افزود: «باید روند واردات صفحات خورشیدی و واگذاری آنها به مردم تسریع شود. اگر زیرساخت‌ها توسط دولت فراهم شوند، بخش خصوصی می‌تواند در کمترین زمان این صفحات را وارد و نصب کند تا کشور از نظر تأمین انرژی مصون بماند».

صنعت تولید پنل‌های خورشیدی در ایران با وجود برخورداری از ظرفیت‌های فنی مناسب و منابع اقلیمی ممتاز، نتوانسته به شکوفایی کامل برسد و این موضوع ریشه در مجموعه‌ای از چالش‌های ساختاری، اقتصادی و سیاست‌گذاری دارد. یکی از مهم‌ترین موانع وابستگی شرکت‌های داخلی به واردات تجهیزات و مواد اولیه است؛ بویژه قطعاتی مانند ویفرهای سیلیکونی و ماشین‌آلات تخصصی، که تحریم‌ها و نوسانات ارزی تأمین آنها را با دشواری افزایش هزینه همراه کرده است. این وابستگی در شرایطی رخ داده که برخی منابع مالی مانند صندوق توسعه ملی برای اعطای تسهیلات، خرید خارجی را بر شرط گذاشته‌اند و عملاً تولیدکنندگان داخلی را به سمت واردات سوق داده‌اند.

از سوی دیگر، نبود تقاضای پایدار و اجرای ضعیف سیاست‌های اعلام‌شده، عامل بازدارنده‌ای برای رشد بازار است. به‌رغم برنامه‌هایی چون احداث ۱۰۰ هزار مگاوات نیروگاه خورشیدی، در عمل کمتر از ۳۰۰ مگاوات محقق شده و این عدم انطباق میان اهداف و عملکرد، تولیدکنندگان را از سرمایه‌گذاری گسترده بازمی‌دارد. پیچیدگی‌های اداری، فرآیندهای زمان‌بر اخذ مجوز و نبود شفافیت در روندهای نظارتی نیز به کاهش جذابیت سرمایه‌گذاری در این حوزه دامن زده‌اند. همچنین رقابت نابرابر با پنل‌های وارداتی گریب پایین و نبود سیاست‌های ترجیحی برای تولید داخل، بازار را برای شرکت‌های ایرانی دشوار کرده است.

در کنار همه این چالش‌ها، کمبود زیرساخت‌های شبکه برق برای اتصال گسترده نیروگاه‌های خورشیدی نیز به کاهش تقاضا برای پنل‌ها منجر شده است. با این حال، توان فنی شرکت‌هایی مانند مازا انرژی پاک که ظرفیت تولید سالانه بیش از ۲۳۰۰ مگاوات پنل بدون انرژی دارند، نشان‌دهنده این است که مشکل در بخش تولید نیست، بلکه در سازوکارهای حمایتی و توسعه تقاضاست.

ایران با بیش از ۳۰۰ روز آفتابی در سال و تابش خورشیدی بین ۱۸۰۰ تا ۲۲۰۰ کیلووات‌ساعت بر متر مربع فرصتی راهبردی برای تبدیل شدن به قطب انرژی پاک دارد

خورشید در خدمت پدافند انرژی

جدی نمی‌شود. همچنین تولید برق در محل مصرف، مثل کارخانه‌ها یا ساختمان‌ها، از اتلاف انرژی در انتقال جلوگیری می‌کند».

■ **ظرفیت بالای ایران برای انرژی خورشیدی**
کریمی اظهار داشت: «بران ظرفیت فوق‌العاده‌ای برای انرژی خورشیدی دارد. پیک مصرف برق ما ظهر است که دقیقاً با اوج تولید نیروگاه‌های خورشیدی هم‌زمان است. این موضوع می‌تواند به پیک‌سایی و رفع ناترازی کمک کند».

وی ادامه داد: «اگر ذخیره‌سازها کنار این نیروگاه‌ها قرار گیرند، مثل تجربه موفق آلمان، می‌توان انرژی را در روز ذخیره کرد و شب‌ها استفاده کرد. متأسفانه در ایران به بحث ذخیره‌سازها کم‌توجهی شده، در حالی که می‌تواند بخش عمده‌ای از برق شبکه را تأمین کند».

کریمی بیان کرد: «طبق پیش‌بینی شورای عالی انرژی، تا سال ۱۴۱۰ روزانه ۵۵۰ میلیون مترمکعب کسری گاز خواهیم داشت. این یعنی دومین کشور دارنده ذخایر گاز جهان، ممکن است به بزرگ‌ترین واردکننده گاز تبدیل شود. در زمستان‌ها هافت فشار گاز باعث می‌شود بسیاری از نیروگاه‌ها از مدار خارج شوند و تولید برق با مشکل مواجه شود».

وی افزود: «این وابستگی در شرایط جنگی، مثل حملات رژیم صهیونیستی، می‌تواند کشور را با بحران جدی مواجه کند، چون دشمن می‌تواند با هدف قرار دادن زیرساخت‌های گاز، کل شبکه برق را فلج کند».

سه‌شنبه ۲۴ تیر ۱۴۰۴
وطن امروز | شماره ۴۲۶۴

اقتصادی

اخبار

خروج اتباع بازار مسکن را تحت تأثیر قرار می‌دهد

حدود ۵۰۰ هزار نفر از اتباع افغانستانی ایران را ترک کرده‌اند. این مساله می‌تواند دست‌کم ۵۰ هزار واحد مسکونی را در مناطق خاصی از جمله جنوب تهران، ورامین، پاکدشت و حواشی کلان‌شهرها تحت تأثیر قرار دهد.

به دنبال جنگ ۱۲ روزه رژیم صهیونیستی علیه ایران، بازار مسکن کشورمان نیز از تبعات مستقیم و غیرمستقیم تحولات اخیر بی‌نصیب نمانده است. در این بین یکی از مؤثرترین عوامل کنونی موج گسترده خروج اتباع خارجی بویژه افغانستانی‌هاست که هم بازار اجاره و هم زنجیره تأمین ساخت‌وساز را با تغییراتی مواجه کرده است.

فرشید ایلاتی، کارشناس سیاست‌گذاری مسکن درباره تأثیرات خروج اتباع افغانستانی بر بازار مسکن و صنایع کشور می‌گوید: بررسی دقیق تأثیر این مساله بر بازار مسکن اعم از خرید و فروش و اجاره، نیازمند زمان و تحلیل داده‌های معاملاتی رسمی است.

وی با اشاره به برخی مشاهدات میدانی افزود: در شرایط فعلی بخشی از آگهی‌های منتشر شده در بازار مسکن ناشی از هیجانات اخیر است و حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد مالکان صرفاً قصد فروش دارند، اما هنوز مشخص نیست چند درصد از این آگهی‌ها منجر به معامله شده است. بنابراین آمار رسمی معاملات باید منتشر شود تا بتوان درباره تغییرات قیمتی اظهارنظر دقیق‌تری داشت.

ایلاتی با اشاره به تحولات اخیر در بازار اجاره مسکن یادآور شد: در مناطق جنوبی تهران و شهرهای حاشیه‌ای برخی خانه‌های کلنگی به صورت گروهی توسط اتباع اجاره می‌شدند؛ مواردی با سکونت ۱۰ تا ۲۰ نفر در یک ملک. این خانه‌ها اغلب نیازمند بازسازی هستند و بعضاً در سلیقه یا نیاز خانوارها، ایرانی نمی‌گنجد اما بتدریج با خروج اتباع افغانستانی فایل‌های بیشتری وارد بازار اجاره شده که در صورت تداوم این روند، می‌تواند به کاهش قیمت اجاره در برخی مناطق منجر شود.

وی تأکید کرد: اگرچه اکنون برای قضاوت قطعی زود است اما پیش‌بینی می‌شود اواخر تابستان و انتشار داده‌های رسمی، بتوان تأثیرات دقیق‌تری را مشاهده کرد. شروع این روند از هم‌اکنون قابل رصد است و فایل‌های جدیدی به بازار اجاره وارد شده‌اند، اگرچه بعضاً کیفیت پایین یا چالش‌های خاصی دارند.

ایلاتی در ادامه خاطرنشان کرد: گفته می‌شود تاکنون حدود ۵۰۰ هزار نفر از اتباع افغانستانی ایران را ترک کرده‌اند. این مساله می‌تواند دست‌کم ۵۰ هزار واحد مسکونی را در مناطق خاصی از جمله جنوب تهران، ورامین، پاکدشت و حواشی کلان‌شهرها تحت تأثیر قرار دهد.

■ ■ ■

تدوین طرح هوشمندانه تأمین و توزیع کالا در شرایط خاص

رئیس اتاق اصناف ایران از تدوین طرح هوشمندانه تأمین و توزیع کالا در شرایط خاص از سوی این اتاق خبر داد.
قاسم نوده‌فراهانی، رئیس اتاق اصناف ایران گفت: با اعلام آتش‌بس جنگ ۱۲ روزه، همچنین تجربه موفق با مدیریت هوشمندانه بازار در شرایط اخیر، اتاق اصناف ایران با تدوین و ابلاغ برنامه‌ای به اتاق‌های اصناف سراسر کشور برای هر وضعیتي از جمله ماهیت ناپایدار و شکننده تحولات منطقه‌ای با نقض احتمالی آتش‌بس از سوی آن رژیم متجاوز، آمادگی کامل داشته و اقداماتی پیشگیرانه و میدانی را در دستور کار دارد.

وی بیان کرد: این برنامه به دفتر معاون اول رئیس‌جمهور نیز اعلام شده و مورد تأیید و تقدیر قرار گرفته است.

وی افزود: بر اساس این برنامه، گشت‌های بازرسی منظم در نوبت صبح و عصر و مشارکت اتحادیه‌های صنفی، سازمان‌های صمت، جهاد کشاورزی، استاندارد، تعزیرات حکومتی ... تداوم خواهد یافت و پایش روزانه بازار، رصد موجودی و قیمت اقلام اساسی و ارسال گزارش به اتاق اصناف ایران به صورت منظم انجام خواهد شد.

رئیس اتاق اصناف ایران درباره پیش‌بینی سناریوهای جایگزین برای تأمین و توزیع کالا در صورت بروز اختلال و شناسایی نقاط آسیب‌پذیر در زنجیره تأمین اظهار کرد: با توجه به فراوانی کالا و احتمال تکرار خریدهای هیجانی از سوی مردم در برخی شهرها، در هر استان و شهرستان برنامه‌ریزی‌های لازم انجام شده است. ضمن اینکه هماهنگی با فرمانداران و دستگاه‌های اجرایی برای اجرای فوری اقدامات پدافند غیرعامل صنفی (از جمله استقرار ناوایی‌های سیار، سکوهای توزیع و تأمین ذخایر میدانی) پیش‌بینی شده است. وی افزود: در این راستا نقش رسانه‌های محلی به منظور آرام‌سازی فضای روانی بازار و خنثی‌سازی موج شایعات در شرایط احتمالی آینده نیز بسیار مؤثر است. مردم باید بدانند که چه اقداماتی برای تأمین مایحتاج‌شان در حال اجراست تا دست به خریدهای هیجانی نزنند، چراکه این خریدهای هیجانی با فرهنگ ایرانیان در طول تاریخ در تضاد است و چنانچه چنین رفتارهایی انجام نشود، هیچ کمبودی حتی برای چند روز احساس نخواهد شد.

■ ■ ■

آخرین قیمت طلا و ارز

دیروز در بازار آزاد، طلای ۱۸ عیار هر گرم ۷ میلیون و ۲۴۴ هزار تومان معامله شد. همچنین قیمت سکه تمام‌بهار آزادی طرح قدیم ۷۲ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان و سکه تمام‌بهار آزادی طرح جدید ۸۱ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان بود. در بازار سبزی‌میدان، قیمت نیپسکه بهار آزادی ۴۳ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان، ربع‌سکه بهار آزادی ۲۵ میلیون و ۹۰۰ هزار تومان و سکه گرمی ۱۴ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان تعیین شد و به فروش رسید. هر مثقال طلا در بازار داخلی ۳۱ میلیون و ۳۶۰ هزار تومان ارزش‌گذاری شد، ضمن اینکه قیمت هر اونس طلا در بازارهای جهانی ۳۳۶۷ دلار بود. قیمت اسکنسکس دلار توافقی در بازار تجاری دیروز با افزایش نسبت به روز کاری قبل، به نرخ ۷۱ هزار و ۴۸۴ تومان و قیمت توافقی دلار حواله دلار نیز به نرخ ۶۹ هزار و ۵۳۷ تومان رسید. قیمت توافقی هر اسکنسکس بیورو در مرکز مبادله ایران نیز با افزایش نسبت به روز کاری قبل به ۸۳ هزار و ۵۸۷ تومان و نرخ حواله بیورو به ۸۱ هزار و ۲۱۱ دلار رسید. از سوی دیگر دیروز اسکنسکس درهم امارات با افزایش نسبت به روز کاری گذشته، به ۱۹ هزار و ۴۴۴ تومان ارزش‌گذاری شد و نرخ حواله درهم نیز ۱۸ هزار و ۹۳۴ تومان بود.